

Dåbens udfordring.

Manuskript til indlæg om dåben på Århus-provstiernes studiedag, den 29. oktober 2015.

- Det mundtlige præg er bibeholdt.

Det samme er de passager, som af tidsgrunde blev udeladt under foredraget.

Indledning

Jeg opfatter min rolle i denne sammenhæng som den, at sige lidt om dåben i pastoralteologisk lys. Dvs. med baggrund i den gældende gudstjenesteordning at pege på udfordringen i dag, som jeg ser den.

Dåbstallene falder og betænkelighederne stiger! Og det med rette. Situationen giver god grund til at bekymre sig. For både polariseringen i samfundet og folkekirkens fremtid. Ikke derimod – for de udøbte børn og deres salighed.

Dåben er uomgængelig. Som en tegnbåren forkyndelse af, at Gud med Jesus fra Nazareth har gjort menneskeheds historie til en del af sin. "Forliget sig med verden", som Paulus udtrykker det i 2. Kor. 5.

Men lige så lidt som det er tilfældet med enhver anden forkyndelse – er det den, der skaber forligelsen. Den gør det alene muligt "at leve som dem, vi allerede er" – for nu at blive i det paulinske sprog. Og muliggør dermed "glæden" som livsgrundlag. Glæden ved at blive sat ind i en større sammenhæng end sit eget lille nussede CV:

Men at det skulle betyde, at de udøbte er hjemfaldne til fordømmelse og evig fortabelse.... Ja, det har ikke engang reformationstidens polemiske situation kunnet opretholde. I både de tidlige kirkeordinanser og ritualbøger og i særudgivelser betones det tværtimod gang på gang:

I forhold til såvel dødfødte som endnu ikke døbte spædbørn, må forældrene *ikke* bringes i tvivl om barnets salighed.

Kirkeritualet af 1685 siger i sin artikel om barselskvinder (3,1) f. eks. utvetydigt:

"Døer ... et Barn i Moders Liv, eller før det kand komme til Daab og Christendom, uden Forældrenis Forseelse, eller Forsømmelse i nogen Maade, saa have de en god Samvittighed, og kand dog forsikkre sig, at det er et Guds Barn, og har fundet Naade for Gud i Christo Jesu, efter hans Forjættelse....Ti om endskiønt det efter Guds uransagelige Villie ikke kunde nyde de rette beskikkede og forordnede Saligheds Middeler,saa er der dog ingen Tvivl, at Gud, som ikke er bundet til Middeler, har jo af sin overflødige Naade, efter sin ubegribelige Visdom, på andre ugemeene Viis og Maader annammet det til Salighed...."

Her citeret efter en hel igennem glimrende artikel af Carsten Bach- Nielsen om Vester Tostrup kirke (nord for Viborg) i seneste udgave af "Kirkehistoriske Samlinger" (2015, ss. 153 – 164) s.155.

Så vigtig dåben er – som fortegn for enhvers liv. Lige så omhyggelig er man åbenbart med at

afværge, at dåben gøres til et element *af* den enkeltes historie. Med andre ord:

- Dåben er ikke et magisk helle *i tilværelsen*
men et udtryk for omgangen *med livet*.

Det er da samtidig her, der i mine øjne er behov for nye billeder på og udtryk for dåbens virkelighed i dag. Bl. a. Simon Grotrian har forsøgt – og det er fint. Men ikke nok.

I De savnedes tilbagekomst

Sagen er jo, at mange i dag – i min erfaring – stadig gerne vil have deres barn døbt. Også selv om de ikke kommer i kirke hver søndag. For på dette punkt at tale jysk!

Og de oplever også – siger de – både højtid og fællesskab i den sammenhæng. Men det er deres eget fællesskab som familie, de tænker på. Derfor ønskerne om små lørdagsceremonier – eller særlige dåbssteder. Dèn lørdag, vel at mærke, hvor også alle eks`erne kan. Nå... ironisere kan vi alle...men et faktum er det: Der er gået privatisering i det rum, dåben først og sidst er.

De savnede vender tilbage – som sig selv.
Og ikke som kirken kunne ønske sig det.

II Dåben som tilhørighed til den korsfæstede opstandne

For at kunne gå ind i en konstruktiv dialog her, er det imidlertid afgørende, at kirken selv ved, hvad det vigtige i dens dåb er:

Dåben er fødsels sakramente. Mens nadveren er dødens. Dåben indlemmer den enkelte i den korsfæstede opstandnes liv – nadveren bereder ham til afsked på den opstandne korsfæstedes død.

Tilsammen spænder de to sakramenter menneskets historie ud mellem sig. Og udgør (som begyndelses- og slutpunktet) paradigmet for den gen-beskrivelse af den enkeltes liv som en del af Guds – der er selve evangeliet.

Derfor koncentrerer de sig også om hver sin side af dobbeltbestemmelsen: "den korsfæstede opstandne".

Mens dåben betoner fællesskabet med den korsfæstede – refererer nadveren primært til den opstandne. Dåben er således – ifølge ritualet – dåb til "den korsfæstede Herre". Og nadveren en virkelighed – under påkaldelse af "den opstandne Herre". (Jf. epiklesen: "Opstandne Herre og Frelser, du som selv er til stede iblandt os....")

Men det vil jo sige: dåben sætter ind i den korsfæstedes liv. Forstået som det liv, *hvormed* han opstår. For nu endelig at tale med Grundtvig. (Den Danske Salmebog nr. 246 "kom lad os tømme et bæger på ny" strofe 4)

For det er virkelig Jesu liv frem mod korset, der overvinder døden. Ikke først opstandelsen. Den

gør "blot" overvindelsen klar eller tydelig. Hvem er Jesus nemlig? Han er den, der uden forbehold er hos de andre. Og giver sig væk til dem. Indtil alt er givet og intet er tilbage. Og han dør. Men ved at leve på denne måde, tilintetgør han sig i bogstaveligste forstand. Og bliver selv til "ingen".

Ja, han er kort og godt den, hvis individualitet består i opgivelsen af alle individuelle krav – siger Robert W. Jenson.

Han er uden selv-opholdelse – siger K. E. Løgstrup.

Han tænker aldrig på sig selv – siger Paulus i Rom. 15, 3.

Så da døden kommer, er der intet tilbage til den at afbryde eller nedbryde. Men den er blevet hjemløs. Narret. Overlistet og overvundet. Frataget sin magt.

Det har Lars Busk Sørensen formuleret på en uforlignelig måde i Den Danske Salmebog nr. 731 "Nu står der skum af bølgetop" strofe 3:

Her hedder det: "Gud lær os...at slippe alt vort eget
Din Søn var her og viste os,
at døden intet finder hos
den, som har elsket meget."

Hvorfor finder "døden intet" hos den, der "har elsket meget"?

Fordi han allerede har givet alt bort!

Derfor er der heller ikke nogen, der ser den korsfæstede forlade graven igen. For nu er det i egentlig forstand "ingen", der opvækkes. Og hans opstandelse kan dybest set kun være en forsvinden – en himmelfart. Hvad ellers?

Som principielt bevidnes ved, at de andre (han har givet sig) fortsætter livet i hans ånd.

Hans forsvinden er altså i virkeligheden et nærvær i Ånden. Som dem.

Men akkurat som dem. Ikke som den ene eller den anden. Men som den ene og den anden. Begges samtidighed.

Det er denne samtidighed, der viser, at de (og vi) er hans.

Han ER den . Vi skal HA` den. Af ham. Som Ånd.

Hvordan – imidlertid – kan samtidighed skænkes os?

Det kan den – i form af en forud-sætning.

Den forudsætning, at én kun kan være – på samme tid som/ ved siden af den anden.

Den forudsatte enhed – "Gud" / "Ånden" – er med andre ord – så længe historien er til – fællesskabsstiftende.

Ingen kan derfor længere hævde sig som døbt – uden at være klar over, at korset for mit ansigt og mit bryst –altså: for mine øjne og mit hjerte – er: synet på og bindingen til...enhver anden ved min side.

Den tyske teolog Dietrich Bonhoeffer siger det sådan her i "Fællesliv" (Aros, 2014) s. 71:
"Det er ikke sådan, at det ene går frem for det andet. Men alene-væren og fællesskab begynder på samme tid – nemlig med Jesu Kristi kaldelse."

III Konklusion

Den *korsfæstede* opstandnes liv kan man da ikke indlemmes i som isoleret individ.

- Men altid kun som individ *i* et fællesskab. Et fællesskab lige så konkret som ens egen individualitet.

(Det er *ikke* et modargument, at den enkelte menighed altid finder én af samme slags ved sin side. Tværtimod findes "kristenheden" kun på denne måde. Og det er styrken. Vi kalder det "inkarnation". Inkarnationen har således fra begyndelsen på én gang afværget både idealismens mangel på realisme og realismens mangel på selvkritik. Ingen har understreget det klarere end Leif Grane i sine kommentarer til artiklerne i Confessio Augustana.)

- Det er ikke "noget", der kommer til – som etik f.eks.

Men det er selve dåbslivet. For jeg er ikke i kristen forstand – uden min bror som formidling.

(Det er *ikke* et modargument, at Luther ofte bestemmer dåbens gave som "syndstilgivelse". Al den stund, ingen tilgivelse – heller ikke Guds – dumper ned fra Himlen eller langsomt melder sig for den enkeltes indre blik; men den må derimod altid formidles – af andre.

For Luther findes der således helt enkelt ikke et fællesskab med Gud uden eller udenom et fællesskab med mennesker. Det kan man overbevise sig om, blot ved at genlæse "Om et kristenmenneskes frihed". Igen er det inkarnationen som fortsat realitet, der er i centrum!)

Det er fra denne forståelse af dåben (som udtryk for en stadig levende inkarnationsbevægelse) at inspirationen må komme:

a) i luthersk tradition er vi så vant til, at vi døbes *væk fra* egoisme og selvished

b) nu skal vi høre, at vi gør det *til et liv* – i et rum!

Og det vel at mærke såvel arkitektonisk som sociologisk og systemisk.

Men hér mangler vi udfoldelse. Og derfor også kontakt til samtiden – til omverdenen.

Det er ikke noget, jeg finder på. Hør blot to af mine "lærere":

Anna Marie Aagaard "Mod til at tro" (Anis, 2013) ss. 88-89:

"En dåbstro, der fokuserer på, at Gud Helligånd selv klæber til dåbens menneske, tager os ikke på rumfart i abstrakt teologi eller tilbage til et mytologisk paradys, men lærer os at holde livet ud. Det almindelige, ofte så svære hverdagsliv..."

Niels Henrik Arendt "En sang fra de varme lande" (Alfa, 2005) ss. 44-45:

" Men jeg tænkte også på, at dåben helt fra begyndelsen er tænkt som en drukning af det sevcentrerede, selviske liv. Det er just det, som forårsager frimodigheden og følelsen af at være bedre stillet end de badende Ganges-pilgrimme. Dog mangler vi en måde, hvorpå vi dagligt kan synliggøre dåben som forløsning – hvor har vi den daglige henvisning til dåbens bad?

Jeg så for ikke længe siden en mand gå ned fra alterbordet; da han kom forbi døbefonten, som havde været i brug tidligere i gudstjenesten, stak han lige fingeren i vandet og korsede sig

dernæst. Jeg tænkte, at dette korstegn faktisk i sin flygtighed repræsenterede et helt kulturopgør.”

- Mod jagten på lykke. For livets endelighed.

/ HT den 6. november, 2015.